

Inspraakbundel

**Reacties op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau
'Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel'**

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN
www.bureau-energieprojecten.nl

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	3
Kennisgeving.....	5

MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE REACTIES:

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale reacties.....	8
Alfabetisch overzicht organisaties en reacties	9
Reactie 202400031 tot en met 202400374	10

Woord vooraf

Van vrijdag 19 januari 2024 tot en met donderdag 29 februari 2024 lag de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) en het participatieplan ter inzage voor Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel. In de notitie staan de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport. Iedereen kon op de notitie reageren door een reactie in te dienen.

Wat gaat er gebeuren?

Het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel wordt onderdeel van het landelijk waterstofnetwerk dat Hynetwork Services b.v. (HNS) ontwikkelt. Dit netwerk van ondergrondse buisleidingen verbindt de vijf grote industriegebieden in Nederland met elkaar, met de waterstofopslag en met het buitenland. Het project bestaat uit bestaande en nieuwe buisleidingen.

Waarom is dit project nodig?

In het duurzame energiesysteem van de toekomst speelt (CO₂-vrije) waterstof een onmisbare rol. Waterstof kan namelijk een vervanger zijn van aardgas voor bijvoorbeeld de industrie. De industrie is verantwoordelijk voor ongeveer 25% van de CO₂-uitstoot van Nederland. Om waterstof te vervoeren leggen we een nationaal netwerk aan. Dit zorgt er namelijk voor dat vraag en aanbod met elkaar zijn verbonden. Door waterstof beter beschikbaar te maken versnellen we met het waterstofnetwerk de energietransitie in de regio. Dit waterstofnetwerk verbindt nu eerst de vraag en aanbod in de van grootschalige gebruikers. Huizen en kleinere bedrijven kunnen zich niet aansluiten op dit waterstofnetwerk.

Wat is een milieueffectrapport (MER)?

In de concept-NRD staat beschreven welke tracéalternatieven worden onderzocht, voor welke thema's effecten in beeld worden gebracht en met welke diepgang. De resultaten van deze onderzoeken worden beschreven in het milieueffectrapport (MER).

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming voor dit project is de projectprocedure van toepassing. Dit betekent dat het uiteindelijke projectbesluit en de vergunningen die voor het project nodig zijn, worden voorbereid in één gecoördineerde procedure en tegelijk ter inzage worden gelegd. De milieueffecten van het project worden weergegeven in een milieueffectrapport (MER) dat tegelijkertijd ter inzage gaat. De Minister voor Klimaat en Energie (KE) en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) stellen het projectbesluit vast. Voor dit project wordt vanaf de start gewerkt volgens de Omgevingswet.

Waar kon u de stukken inzien?

U kon de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau en het Participatieplan van 19 januari tot en met 29 februari inzien op <https://www.rvo.nl/waterstofnetwerk-do>.

Informatiebijeenkomsten

U was welkom op de informatiebijeenkomsten om meer te weten te komen over het project. De bijeenkomsten vonden plaats op:

- 6 februari in d'Aole Turfstee, Oosterwijk Westzijde 55, 7885 TN Oranjedorp.
- 7 februari in MFC De Opsteker, De Spil 1, 7918 AX Nieuwlande.

U kon tussen 19 en 21 uur vrij in- en uitlopen. Er waren medewerkers van HNS en het Ministerie van EZK aanwezig aan wie u uw vragen kon stellen over het project en de procedure.

Reacties

Op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau zijn binnen de reactietermijn in totaal 15 reacties binnengekomen. De reacties zijn integraal opgenomen in deze inspraakbundel. U kunt deze inspraakbundel downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl.

Heeft u hulp nodig?

De overheid vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Daarom zijn er Informatiepunten Digitale Overheid in bibliotheken. U kunt er binnenlopen om uw vragen over websites van de overheid te stellen. Bijvoorbeeld om de documenten die bij dit project horen op de computer te bekijken. Vraag ernaar bij de bibliotheek bij u in de buurt. Voor meer informatie kunt u terecht op de website: www.informatiepuntdigitaleoverheid.nl.

Wat gebeurt er hierna?

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt ook aan verschillende andere betrokkenen voorgelegd, zoals gemeenten en de provincie. Daarnaast brengt de Commissie voor de milieueffectrapportage een advies uit. Alle reacties en adviezen worden verzameld en verwerkt in de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Op basis van die notitie wordt het MER opgesteld. Het MER vormt de onderbouwing voor het projectbesluit. Het MER komt, samen met het ontwerp van het projectbesluit en de daarmee samenhangende besluiten, ter inzage te liggen. In een latere fase kunt u daar ook weer op reageren.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel en alle bijbehorende stukken vindt u op <https://www.rvo.nl/waterstofnetwerk-do>. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen op 070 379 89 79.

Kennisgeving concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)

Van vrijdag 19 januari 2024 tot en met donderdag 29 februari 2024 ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) en het participatieplan ter inzage voor Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel. In de notitie staan de kaders voor het op te stellen milieueffectrapport. Iedereen kan op de notitie reageren door een reactie in te dienen.

Wat gaat er gebeuren?

Het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel wordt onderdeel van het landelijk waterstofnetwerk dat Hynetwork Services b.v. (HNS) ontwikkelt. Dit netwerk van ondergrondse buisleidingen verbindt de vijf grote industriegebieden in Nederland met elkaar, met de waterstofopslag en met het buitenland. Het project bestaat uit bestaande en nieuwe buisleidingen.

Waarom is dit project nodig?

In het duurzame energiesysteem van de toekomst speelt (CO₂-vrije) waterstof een onmisbare rol. Waterstof kan namelijk een vervanger zijn van aardgas voor bijvoorbeeld de industrie. De industrie is verantwoordelijk voor ongeveer 25% van de CO₂-uitstoot van Nederland. Om waterstof te vervoeren leggen we een nationaal netwerk aan. Dit zorgt er namelijk voor dat vraag en aanbod met elkaar zijn verbonden. Door waterstof beter beschikbaar te maken versnellen we met het waterstofnetwerk de energietransitie in de regio. Dit waterstofnetwerk verbindt nu eerst de vraag en aanbod in de van grootschalige gebruikers. Huizen en kleinere bedrijven kunnen zich niet aansluiten op dit waterstofnetwerk.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming voor dit project is de projectprocedure van toepassing. Dit betekent dat het uiteindelijke projectbesluit en de vergunningen die voor het project nodig zijn, worden voorbereid in één gecoördineerde procedure en tegelijk ter inzage worden gelegd. De milieueffecten van het project worden weergegeven in een milieueffectrapport (MER) dat tegelijkertijd ter inzage gaat. De Minister voor Klimaat en Energie (KE) en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) stellen het projectbesluit vast. Voor dit project wordt vanaf de start gewerkt volgens de Omgevingswet.

Wat is een milieueffectrapport (MER)?

Een MER brengt de milieueffecten van een activiteit of project in beeld, zoals de effecten op de leefomgevingskwaliteit, duurzaamheid, landschap, natuur, bodem en water. Zo kan kennis over deze effecten een volwaardige rol spelen bij de besluitvorming. Naast milieueffecten onderzoeken we de routes ook in een breder kader. Dit gaat onder andere over technische complexiteit, landbouw, ruimtelijke belemmeringen, kosten en veiligheid. Samen met de resultaten uit het MER, worden deze aspecten opgenomen in de integrale effectenanalyse (IEA). Zo ontstaat een overzicht van alle belangrijke en onderscheidende informatie over de verschillende routes.

Participatie: uw mening en inbreng zijn belangrijk

Het project raakt de belangen van veel partijen, zoals overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en omwonenden. Het Ministerie van EZK en HNS vinden het daarom belangrijk dat iedereen de mogelijkheid heeft om ideeën in te brengen, mee te denken en zo bij te dragen aan het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel. In het geactualiseerde participatieplan leest u hoe we verschillende partijen in deze fase van het project willen betrekken. Het geactualiseerde participatieplan vindt u op <https://www.rvo.nl/waterstofnetwerk-do>.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau en het Participatieplan van 19 januari tot en met 29 februari inzien op <https://www.rvo.nl/waterstofnetwerk-do>.

Informatiebijeenkomsten

U bent welkom op de informatiebijeenkomsten om meer te weten te komen over het project. De bijeenkomsten vinden plaats op:

- 6 februari in d'Aole Turfstee, Oosterwijk Westzijde 55, 7885 TN Oranjedorp.
- 7 februari in MFC De Opsteker, De Spil 1, 7918 AX Nieuwlande.

Vooraf aanmelden is niet nodig. U kunt tussen 19 en 21 uur vrij in- en uitlopen. Er zijn medewerkers van HNS en het Ministerie van EZK aanwezig aan wie u uw vragen kunt stellen over het project en de procedure.

Hoe kunt u een reactie indienen?

Iedereen kan een reactie indienen. In een reactie laat u weten wat u vindt van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau en het Participatieplan. U kunt een reactie indienen van 19 januari 2024 tot en met 29 februari 2024. Dat kan op drie manieren:

- Bij voorkeur digitaal via <https://www.rvo.nl/waterstofnetwerk-do>. U kunt niet reageren per e-mail.
- Per post door een brief te sturen naar:
 - Bureau Energieprojecten Inspraakpunt Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel
 - Postbus 111
 - 9200 AC DrachtenWilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan kunnen wij u per brief een ontvangstbevestiging sturen.
- Voor het opnemen van mondelinge reacties is er tijdens de inloopbijeenkomsten een notulist aanwezig. Ook kunt u op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur bellen met Bureau Energieprojecten op 070 379 89 79.

Na het indienen van een reactie ontvangt u hiervan een ontvangstbevestiging. Wij gaan zorgvuldig om met uw persoonsgegevens en gebruiken deze alleen voor het doel waarvoor u ze heeft aangeleverd. Ook bewaren wij uw gegevens niet langer dan nodig. U vindt meer informatie over het privacy beleid op www.bureau-energieprojecten.nl.

Hulp nodig?

De overheid vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Daarom zijn er Informatiepunten Digitale Overheid in bibliotheken. U kunt er binnenlopen om uw vragen over websites van de overheid te stellen. Bijvoorbeeld om de documenten die bij dit project horen op de computer te bekijken. Vraag ernaar bij de bibliotheek bij u in de buurt. Voor meer informatie kunt u terecht op de website: www.informatiepuntdigitaleoverheid.nl.

Wat gebeurt er hierna?

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt ook aan verschillende andere betrokkenen voorgelegd, zoals gemeenten en de provincie. Daarnaast brengt de Commissie voor de milieueffectrapportage een advies uit. Alle reacties en adviezen worden verzameld en verwerkt in de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Op basis van die notitie wordt het MER opgesteld. Het MER vormt de onderbouwing voor het projectbesluit. Het MER komt, samen met het ontwerp van het projectbesluit en de daarmee samenhangende besluiten, ter inzage te liggen. In een latere fase kunt u daar ook weer op reageren.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel en alle bijbehorende stukken vindt u op <https://www.rvo.nl/waterstofnetwerk-do>. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u Bureau Energieprojecten bellen op 070 379 89 79.

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale reacties

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de reactie opzoeken. Door te klikken op uw reactienummer wordt u automatisch doorverwezen naar de reactie. De reacties zijn opgenomen vanaf pagina 10.

Reacties op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau 'Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel'

Registratienummer	Reactienummer
202400031	202400031
202400290	202400290
202400291	202400291
202400292	202400292
202400294	202400294
202400356	202400356
202400357	202400357
202400358	202400358
202400363	202400363
202400364	202400364
202400365	202400365
202400366	202400366
202400368	202400368
202400371	202400371
202400374	202400374

Alfabetisch overzicht organisaties en reacties

Reacties op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau 'Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel'

Reactienummer	Organisatie
202400364	Gemeente Meppel, College van Burgemeester en Wethouders, MEPEL
202400371	Gemeente Staphorst, College van Burgemeester en Wethouders, STAPHORST
202400358	Gemeente Zwartewaterland, College van Burgemeester en Wethouders, HASSELT
202400368	Port of Zwolle, ZWOLLE
202400365	ProRail, UTRECHT
202400363	Provincie Overijssel, Gedeputeerde Staten, ZWOLLE
202400374	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, AMERSFOORT
202400366	Tennet, ARNHEM
202400356	Veiligheidsregio Drenthe, ASSEN
202400357	Veiligheidsregio IJsselland, ZWOLLE

Reactie 202400031 tot en met 202400374

Verzonden: 1/19/2024 9:42:45 PM

Onderwerp:

Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Reactie:

Waterstof door bestaande gasnetwerk Parc Sandur Emmen de efficiëntste duurzaamste oplossing.

Bestaande Energie slurpende, en gierende (geluid) Hybride warmtepompen verwijderen uit de wijk.

Verzonden: 2/1/2024 8:31:05 AM

Onderwerp:

Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Reactie:

Bedankt voor de info mbt aanlag waterstof

Mijn oproep luidt: tracht de werkzaamheden zoveel mogelijk te combineren. Doel : minder kans om op dezelfde plekken meermaals de boel overhoop te halen.

Succes verder

Verzonden: 2/6/2024 10:37:15 PM

Onderwerp:

Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens: [REDACTED]

Organisatie: [REDACTED]

Reactie:

Er kunnen meer windturbines Noord-Holland worden geplaatst, daar is voldoende ruimte.

Wij constateren dat er reeds bij de bestaand buisleidingen die over ons perceel lopen, reeds scheuren aan onze opstallen zijn ontstaan. Wij vrezen dat er bij de aanleg van de waterstofleiding opnieuw scheuren kunnen ontstaan. Wij zijn van mening dat de bewijslast over de oorzaak van eventuele storingen niet bij ons dient te liggen maar bij HiNetworks dat verantwoordelijk is voor de aanleg.

Op dit moment valt ons perceel buiten het gebied waarbinnen HiNetworks metingen uitvoert naar de bodemtrillingen. Gezien onze zorgen over de nieuwe buisleiding wensen wij dat ook ons perceel wordt meegenomen in de metingen naar bodentrillingen.

Verzonden: 2/7/2024 1:35:58 PM

Onderwerp:

Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Reactie:

Beste medewerker EZK,

Ik woon aan het traject van het geplande waterstofnetwerk ter hoogte van Parc Sandur, Emmen. Bij realisatie van de plannen komt de leiding tussen de 400-500m van mijn huis te liggen (de leiding komt dan tussen de verlengde herendijk en de A37).

Ondanks dat de organisatie middels info bijeenkomsten probeert de bewoners van aanliggende huizen gerust te stellen ben ik dat niet. Er gaat 60bar aan waterstof door deze leidingen en (internationaal) onderzoek toont aan dat er wel degelijk risico's zijn.

De gaswinning in Groningen heeft aangetoond dat schade verhalen op de Gasunie / overheid niet makkelijk is.

Daarom zou ik graag zien dat de overheid voor realisatie een deal sluit met de aanliggende bewoners die eventuele schade vergoed en aantoonbare waardevermindering van de woning vergoed.

Verder ben ik het niet eens met de plannen v.w.b. de diepte (tussen 1,2 en 1,5m) waarop de leidingen in de grond zullen worden gelegd. Daar kan iemand met een eenvoudige grondboor en een vuurwerkbom bij. Daarmee is het risico op sabotage (bijv. Nordstream) een stuk groter dan wanneer de leidingen op een diepte van min. 5m worden gelegd. Uit oogpunt van risico beheersing zou ik ervoor willen pleiten de dit in de plannen aan te passen.

met vriendelijke groet, [REDACTED]

Verzonden: 2/9/2024 4:52:56 PM

Onderwerp:

Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: [REDACTED]

Huisnummer: [REDACTED]

Postcode: [REDACTED]

Woonplaats: [REDACTED]

Land: Nederland

Telefoonnummer:

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Particulier

(Mede) namens:

Organisatie:

Reactie:

Waterstof is hoog explosief en licht ontvlambaar. Hoe wordt de veiligheid van de omwonenden gewaarborgd? Denk bijvoorbeeld aan de ramp van de Hindenburg in 1937.

Daarbij komt dat het gas reukloos en kleurloos is. Met andere woorden, wij als bewoners hebben niet in de gaten dat het er is. Bij een lek bijvoorbeeld kan dit gevaarlijke situaties opleveren. Hoe zorgen jullie dat het veilig blijft?

Verzonden: 2/28/2024 9:34:49 AM
Onderwerp:
Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s): [REDACTED]
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Postbus
Huisnummer: 1
Postcode: 9400 AK
Woonplaats: Assen
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Veiligheidsregio Drenthe

Reactie:

Geacht ministerie,

Binnenkort ontvangt u een brief van de Veiligheidsregio Drenthe, kenmerk 2024/2781/ADVS, met een reactie op de concept NRD voor het WNDO.

Met vriendelijke groet,

Veiligheidsregio Drenthe

Afd. Risicobeheersing

[REDACTED]

Ministerie van Economische Zaken
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel
Postbus 111
9200 AC Drachten

Veiligheidsregio Drenthe
Mien Ruysweg 1
Postbus 402
9400 AK Assen
www.vrd.nl
brandweeradvies@vrd.nl

ons kenmerk
2024/2781/ADVS

uw kenmerk
WNDO

datum
28 februari 2024

inlichtingen bij

[REDACTED]

telefoonnummer

[REDACTED]

email

[REDACTED]

onderwerp

reactie concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel

Geachte heer/mevrouw,

Op 5 december 2023 heeft u de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel gepubliceerd. Vanwege ons gezamenlijk belang en onze samenwerking heb ik mijn reactie afgestemd met de Veiligheidsregio IJsselland. Hierbij ontvangt u onze reactie.

Inleiding advies

De basis van ons advies komt voort uit de omgevingswet (artikel 1.3), het Besluit kwaliteit leefomgeving (artikel 5.2) en vanuit de Wet veiligheidsregio's, artikel 3 en 10.

Dit advies is opgesteld om gezamenlijk invulling te geven aan een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving. Hierbij streeft de veiligheidsregio de volgende doelen na:

- veilige bouwwerken en omgeving
- een zelfredzame en samenredzame samenleving
- beschermen van (zeer) kwetsbare groepen
- effectieve hulpverlening, waaronder basisbrandweezorg (zoals bereikbaarheid, bluswatervoorziening, opkomsttijd en landelijke alarmsystemen) en geneeskundige hulpverlening
- continuïteit van de samenleving (waaronder zorgcontinuïteit en vitale infrastructuur)

Samenvatting van ons advies

- a. Verschaf (wetenschappelijk) inzicht in de risico's door materiaalgebruik van bestaande leidingen;
- b. Verschaf (wetenschappelijk) inzicht in de risico's door materiaalgebruik van nieuw aan te leggen leidingen;
- c. Verschaf inzicht in de leidingtrajecten waar sprake kan zijn van domino/cascade-effecten.
- d. Verschaf inzicht in de risico's van drukschommelingen en frequentie van drukwisselingen in het systeem;

- e. Verschaf inzicht in de verandering van de externe veiligheidsrisico's als gevolg van de wijziging van het getransporteerde gas in de bestaande leidingen en in de toename van de externe veiligheidsrisico's als gevolg van de aanleg van nieuwe buisleidingstrajecten. Onderbouw de keuze voor het softwareprogramma waarmee de risicoberekeningen worden uitgevoerd. Bereken naast de kans op en effecten van een fakkelbrand ook de kans op en effecten van een explosie. Rapporteer naast de nieuwe aandachtsgebieden, ook het oude groepsrisico;
- f. Verschaf inzicht in de mogelijke scenario's die kunnen optreden bij een incident met het waterstofnetwerk. Zie ook de aanvulling bij e;
- g. Verschaf inzicht hoe hiaten die naar voren komen in het vorige punt, proactief opgepakt kunnen worden in samenwerking met de Veiligheidsregio's;
- h. Verschaf inzicht in de risico's voor leveringszekerheid van aardgas door het andere gebruik van een deel van de aardgasinfrastructuur gedurende de transitiefase;
- i. Neem bij het onderzoek in de MER-fase m.b.t. de aanleg van nieuwe buisleidingen ook een analyse mee van niet gesprongen explosieven (WOII).
- j. Betrek de Veiligheidsregio IJsselland en de Veiligheidsregio Drenthe bij overleg en nodig ons formeel uit te reageren of adviseren bij de verschillende processtappen;
- k. Voer separaat met de hulpdiensten overleg over de gevolgen van het project voor de bestaande planvorming en procedures. Voor zowel de punten die bij e), f) en g) naar voren zijn gekomen als ook bij de daadwerkelijke aanleg of werkzaamheden nodig om het waterstofnetwerk te realiseren.

Ik ontvang graag een reactie op dit advies en adviseer u graag in de verdere procedure(s).

Een afschrift van deze brief stuur ik naar mevrouw Ellen Kilian, specialist risicobeheersing en adviseur gevaarlijke stoffen, Veiligheidsregio IJsselland.

Overige aandachtspunten

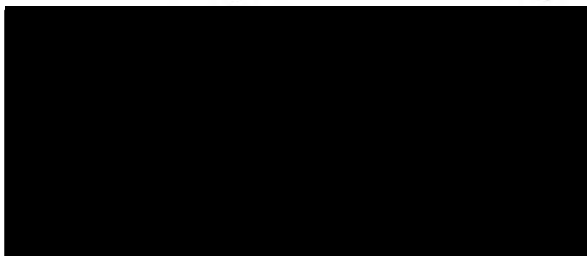
De concept-NRD beschrijft ook de transportverbinding tussen Vlieg huis en Duitsland, de ontwikkeling van waterstofproductie in Emmen en andere relevante zaken die de WNDO kunnen 'raken'. Deze ontwikkelingen maken geen onderdeel uit van de voorliggende NRD en daaropvolgende MER, dat is begrijpelijk. Desalniettemin verzoekt de Veiligheidsregio Drenthe alvast om betrokken te geraken bij deze ontwikkelingen zodra die (gaan) spelen.

Tot slot

Heeft u nog vragen over deze brief, dan kunt u contact met mij opnemen middels telefoonnummer [REDACTED] of email [REDACTED]. Vervolg (advies)vragen kunt u tevens mailen naar brandweeradvis@vrd.nl.

Ons registratienummer m.b.t. de digitale reactie is: 202400356

Met vriendelijke groet,
Namens het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Drenthe,

Cc:

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Bijlage: uitwerking advies concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau WNDO

Planomschrijving

Hynetwork Services B.V. (dochteronderneming van de N.V. Nederlandse Gasunie) ontwikkelt een landelijk netwerk van hogedrukwaterstofleidingen genaamd Waterstofnetwerk Nederland. Dit is een ondergronds netwerk van buisleidingen dat de verschillende industrieclusters in Nederland met elkaar verbindt. Het projectgebied van Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel (WNDO) is een leidingtracé tussen Stadskanaal en Ommen met een aftakking naar Vlieghuis (Coevorden) en naar de energiehubs GZI Next in Emmen. Voor WNDO wordt een projectprocedure doorlopen waar de concept Notitie Reikwijdte en Detail onderdeel van is.

Risicobronnen

Het vervoeren van waterstof door ondergrondse leidingen brengt risico's met zich mee. De hogedrukwaterstofleidingen vormen daarmee een risicobron voor de directe omgeving. Het WNDO bestaat grotendeels uit bestaande leidingen die worden afgescheiden van het aardgasnetwerk en uit nieuw aan te leggen leidingen. De nieuw aan te leggen leidingen vormen een nieuw risico voor de directe omgeving. Voor de bestaande leidingen die voor het WNDO gebruikt worden, geldt dat het bestaande risico door het transport van aardgas wijzigt.

Voor dit advies heb ik mij beperkt tot de zaken die relevant zijn voor de (externe) veiligheid. Dit advies heb ik afgestemd met de Veiligheidsregio IJsselland. Tevens heb ik de stukken doorgestuurd naar de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en de Politie Noord Nederland.

a Materiaalgebruik

Het Waterstofnetwerk Nederland zal grotendeels worden opgebouwd uit bestaand hogedruk aardgastransportleidingnetwerk. Diverse onderzoeken stellen dat bestaand leidingwerk van verschillende materialen veilig kan worden gebruikt voor het transport van waterstof onder hoge druk, al dan niet na het aanbrengen van een specifieke inwendige coating om waterstofverbrossing tegen te gaan. Onderzoek laat zien dat door de verbrossing alleen hiertoe specifieke staalsoorten gebruikt mogen worden.

Graag krijgen wij inzicht in de toegepaste materiaalsoort(en) van het beoogde bestaande leidingnetwerk en relevante toebehoren voor het Waterstofnetwerk Nederland, als ook begrip hoe onderhoud en beheer wordt geregeld zodat de kwaliteit van de leidingen en toebehoren behouden blijft. Onder toebehoren verstaan we appendages, randapparatuur, compressoren en alle andere onderdelen van installaties die bloot worden gesteld aan waterstof. Dit zien wij onvoldoende terug in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor WNDO.

Ook krijgen wij graag inzicht in de beoogde materiaalsoort(en) voor de nieuw aan te leggen delen van het leidingnetwerk voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel

b Domino/cascade-effecten

Wij onderschrijven de uitgangspunten om bij aanleg van een nieuw leidingtraject zo veel mogelijk aansluiting te zoeken bij aanwezige SVB-stroken of zoveel mogelijk te bundelen met bestaande infrastructuur zoals aanwezige hogedruk aardgastransportleidingen van Gasunie en (provinciale) wegen. Bij bundeling van buisleidingen, vooral wanneer de onderlinge afstand kleiner wordt dan 5 tot 7 meter [structuurvisie buisleidingen 2012-2035], moet rekening worden gehouden met mogelijke domino-effecten wanneer zich een calamiteit voordoet met één van de leidingen in de bundel. In de Nota Reikwijdte en Detailniveau, zou naar onze mening in detail moeten worden

onderzocht waar in het bestaande leidingtraject dergelijke situaties zich voordoen, wat de effecten hiervan zijn op de externe veiligheid en hoe deze risico's kunnen worden beperkt.

c Drukschommelingen

Doordat het waterstofnetwerk wordt opgezet als een open waterstoftransportsysteem, waaraan toeleveranciers waterstof kunnen leveren en waarvan afnemers waterstof kunnen afnemen, is er kans op drukschommelingen in het systeem. Het leidingnet functioneert op zo, net als met aardgas het geval is, als buffer. De combinatie van materiaalgebruik met drukschommelingen in het systeem kan leiden tot versnelde veroudering (en verbrossing) van het systeem met mogelijk falen tot gevolg.

Graag zien wij in de risicoanalyses de risico's van deze combinatie gedetailleerd onderzocht, van zowel de drukschommelingen als de frequentie van drukwisselingen. Verder vernemen we graag welke mitigatiemogelijkheden er zijn om problemen op dit gebied te voorkomen (bijvoorbeeld buffers inbouwen in het systeem, werkdruk instellen binnen veilige onder- en bovenmarges, aanbrengen van een inwendige coating in het bestaande leidingnet, etc.).

d Verandering risico's externe veiligheid

Binnen de Veiligheidsregio Drenthe passeren de nieuw aan te leggen leidingdelen voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel, de volgende voor externe veiligheid relevante functies:

- Bedrijven; met voornamelijk beperkt kwetsbare gebouwen, Bargermeer industrieterrein Emmen – Nieuw-Dordrecht - Klazienaveen en bedrijvenpark A37.
- Wonen; met voornamelijk kwetsbare gebouw, lintbebouwing Oranjedorp-Erica (Emmen) en nabij woonkern Nieuw-dordrecht. Mantelzorg aan de Oldenhuis Gratamaweg Schoonebeek. Diverse dorpskernen zoals Elim
- Logies; een kwetsbaar gebouw, Hotel van der Valk Emmen-Nieuw-Amsterdam
- Recreatie: (beperkt) kwetsbare gebouwen, Parc Sandur te Emmen en Huttenheugte Coevorden
- Woonhavengebied; (beperkt) kwetsbare gebouwen, Nieuw-Amsterdam
- Bijeenkomst; (beperkt) kwetsbaar gebouw, dorps huis Oranjedorp
- Cultureel erfgoed: de Katshaar gemeente Coevorden
- Waterschap: waterretentiegebied nabij de Ossehaar gem. Coevorden
- Natuurgebied; N2000 Hollandscheveld, Natuureservaat de Witten (Dalerpeel)

In de nota Reikwijdte en Detailniveau, zou in detail beschreven moeten worden dat onderzocht wordt wat de externe veiligheidseffecten zijn van de aanleg van nieuwe buisleidingen en hergebruik van bestaande buisleidingen voor het transport van waterstof onder hoge druk. Advies van de VRD is in beginsel om te voorkomen dat aandachtsgebieden (deels) over ((zeer)beperkt) kwetsbare gebouwen en locaties komen te liggen. Dit zowel voor nieuwe als de bestaande leidingen waar i.p.v. aardgas straks waterstof doorheen getransporteerd wordt. Mocht dit niet te vermijden zijn dan (kans)mitigerende maatregelen te treffen, zoals toepassen van betonplaten boven de leidingen of diepteligging (plaatselijk) > 5 meter onder maaiveld.

Een verandering in de getransporteerde stof door bestaand leidingnetwerk, heeft invloed op de externe veiligheidsrisico's. In de nota Reikwijdte en Detailniveau, moet dan ook worden aangegeven wat de externe veiligheidsrisico's en mogelijke effecten zijn van deze wijziging. Verder moet ook inzicht worden gegeven in bovengrondse appendages en de daarbij horende (externe) veiligheidsafstanden.

De rekenmethodiek Bkl / Bevb schrijft voor het transport van aardgas gebruik van het softwareprogramma Carola voor. Voor het transport van andere stoffen schrijft de rekenmethodiek

het softwareprogramma Safeti-NL voor. Graag horen wij welk softwareprogramma wordt gebruikt voor de risicoberekeningen voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel en het Waterstofnetwerk Nederland, of dit conform vigerende wetgeving is en of de keuze voor het softwareprogramma van invloed is op de uitkomsten van de berekeningen.

Naast de kans op en effecten van een fakkelbrand zien wij ook graag de kans op en effecten van een explosie berekend, zowel m.b.t. vertraagde ontsteking buiten de leiding, als na een mogelijk 'indalen' van lucht in de leiding, bij/tijdens drukvereffening tussen leidinginhoud en buitenlucht.

In de kennisgeving Voornemen en Participatie is aangegeven dat voor het project Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel wordt gewerkt conform de Omgevingswet. Op het gebied van externe veiligheid is de overgang naar de Omgevingswet niet geheel beleidsneutraal. Naast de naamswijziging van externe veiligheid naar Omgevingsveiligheid, komt de verplichte berekening van het groepsrisico te vervallen. De groepsrisicoberekening wordt vervangen door aandachtsgebieden voor brand, explosie en gifwolk. Om de overgang zonder problemen te laten verlopen stellen wij voor om bij de risicoberekeningen zowel aandacht te besteden aan het groepsrisico als aan de aandachtsgebieden (voor zowel brand als explosie).

e Mogelijke incidentscenario's

Waterstof in buisleidingen is voor de veiligheidsregio's een nieuw onderwerp. Om adequaat met incidenten om te gaan is het verzoek om de mogelijke scenario's, samen met de veiligheidsregio's, volledig door te lopen van begin tot einde. Het einde is gedefinieerd als het moment waarop de brandweer de incidentlocatie verlaat. Het doel is de brandweer inzicht te verschaffen hoe de inzet dient te verlopen, waarbij onzekerheden zo veel mogelijk worden weggenomen.

f Omgaan met kennishiaten en nieuwe informatie

Bij nieuwe type installaties en/of locaties zijn er onzekerheden en ook kennishiaten. Het verzoek is ons proactief te blijven betrekken en ons updates te geven als er (internationaal) nieuwe relevante informatie beschikbaar komt. Relevante informatie zijn alle onderwerpen die in de voorgaande punten naar voren zijn gebracht.

g Leveringszekerheid

Het project omvat het gedeeltelijk wijzigen van het gebruik van bestaande aardgasinfrastructuur, waarna de capaciteit van deze leiding(en) niet langer kan worden aangewend voor het transport van aardgas. Graag krijgen we inzicht of de resterende transportcapaciteit gedurende de transitiefase voldoende is om de leveringszekerheid van aardgas (voorlopig) te kunnen garanderen.

I Niet gesprongen explosieven

Neem bij het onderzoek, in de MER-fase, m.b.t. de aanleg van nieuwe buisleidingen ook een analyse mee van niet gesprongen explosieven (WOII). Het is niet zeker voor de veiligheidsregio Drenthe dat bij het vaststellen van de structuurvisie buisleidingen 2012-2035 een analyse en eventueel daaropvolgend onderzoek heeft plaats gevonden.

h Betrokkenheid vervolgtraject

De Veiligheidsregio IJsselland en de Veiligheidsregio Drenthe blijven graag op de hoogte van het project en denken ook graag mee in het verdere proces. Daarom vragen wij u om ons op de hoogte te houden en ontvangen wij graag formele kennisgevingen over de processtappen in het project, met een concrete vraag om reactie of advies. Uiteraard zijn wij bereid om aan te sluiten bij overleg over het WNDO.

i Participatie specifiek voor de hulpverlening

Omdat bij buisleidingincidenten de hulpdiensten vaak als eerste ter plaatse zullen zijn, lijkt het ons goed om naast het formele overleg, een apart overleg met de hulpdiensten te organiseren, waarbij naast de brandweer ook de politie en ambulancedienst kunnen aansluiten. In dit overleg kunnen de volgende onderwerpen besproken worden:

- de invloed van het project op bekende aardgasscenario's en bestaande procedures bij de incidentbestrijding van buisleidingincidenten (eventueel in samenhang met de Gele Kaart);
- lesmateriaal om de hulpdiensten bij te scholen op eventueel gewijzigde inzichten met betrekking tot de te volgen procedures en inzetacties;
- afstemming over aansluiting van de calamiteitenbestrijdingsprocedures van Hynetwork Services op onze procedures;
- de invloed van de aanleg van nieuwe buisleidingtracés en het veranderen van het getransporteerde gas door bestaande buisleidingen op een eventuele Incidentbestrijdingsplan en Rampbestrijdingsplan van de veiligheidsregio Drenthe;
- de planning van uitvoeringswerkzaamheden en ingebruikname van onderdelen van het netwerk, zodat onze bereikbaarheids- en objectinformatie up-to-date kan worden gehouden en onze inzet kan worden afgestemd op het actuele risico.

Verzonden: 2/28/2024 12:27:48 PM
Onderwerp:
Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Marsweg
Huisnummer: 39
Postcode: 8013 PE
Woonplaats: Zwolle
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: risicobeheersing@vrijsselland.nl
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Veiligheidsregio IJsselland

Reactie:

Geacht ministerie,

Binnenkort ontvangt u een brief van de Veiligheidsregio IJsselland (briefnummer V24.000284) met een reactie op de concept NRD voor het WND0. Dit omdat het via deze weg niet mogelijk is om bijlage toe te voegen.

Met vriendelijke groet,

Veiligheidsregio IJsselland

Team Risicobeheersing
[REDACTED]

Samen werken aan veiligheid

Veiligheidsregio IJsselland
Postbus 1453
8001 BL Zwolle

Ministerie van EZK
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Waterstofnetwerk Drenthe
Overijssel
Postbus 111
9200 AC Drachten

Datum: 28 februari 2024, Zwolle
Kenmerk: V24.000284
Doorkiesnummer: XXXXXXXXXX
Onderwerp: reactie concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel

Geachte meneer/mevrouw,

Op 5 december 2023 heeft u de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel gepubliceerd. Vanwege ons gezamenlijk belang en onze samenwerking heb ik mijn reactie afgestemd met de Veiligheidsregio Drenthe. Hierbij ontvangt u onze reactie. Deze is gebaseerd op artikel 10 Wet veiligheidsregio's (Wvr).

Samenvatting van ons advies

- a. Verschaf (wetenschappelijk) inzicht in de risico's door materiaalgebruik van bestaande leidingen;
- b. Verschaf inzicht in de leidingtrajecten waar sprake kan zijn van domino/cascade-effecten. Verschaf (wetenschappelijk) inzicht in de risico's door materiaalgebruik van nieuw aan te leggen leidingen;
- c. Verschaf inzicht in de risico's van drukschommelingen en frequentie van drukwisselingen in het systeem;
- d. Verschaf inzicht in de verandering van de externe veiligheidsrisico's als gevolg van de wijziging van het getransporteerde gas in de bestaande leidingen en in de toename van de externe veiligheidsrisico's als gevolg van de aanleg van nieuwe buisleidingtrajecten. Onderbouw de keuze voor het softwareprogramma waarmee de risicoberekeningen worden uitgevoerd. Bereken naast de kans op en effecten van een fakkelbrand ook de kans op en effecten van een explosie. Rapporteer naast de nieuwe aandachtsgebieden, ook het oude groepsrisico;
- e. Verschaf inzicht in de mogelijke scenario's die kunnen optreden bij een incident met het waterstofnetwerk. Zie ook de aanvulling bij d;
- f. Verschaf inzicht hoe hiaten die naar voren komen in het vorige punt, proactief opgepakt kunnen worden in samenwerking met de Veiligheidsregio's;
- g. Verschaf inzicht in de risico's voor leveringszekerheid van aardgas door het andere gebruik van een deel van de aardgasinfrastructuur gedurende de transitiefase;
- h. Betrek de Veiligheidsregio Drenthe en de Veiligheidsregio IJsselland bij overleg en nodig ons formeel uit te reageren of adviseren bij de verschillende processtappen;
- i. Voer separaat met de hulpdiensten overleg over de gevolgen van het project voor de bestaande planvorming en procedures. Voor zowel de punten die bij e) en f) naar

voren zijn gekomen als ook bij de daadwerkelijke aanleg of werkzaamheden nodig om het waterstofnetwerk te realiseren.

Planomschrijving

Hynetwork Services B.V. (dochteronderneming van de N.V. Nederlandse Gasunie) ontwikkelt een landelijk netwerk van hogedrukwaterstofleidingen genaamd Waterstofnetwerk Nederland. Dit is een ondergronds netwerk van buisleidingen dat de verschillende industrieclusters in Nederland met elkaar verbindt. Het projectgebied van Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel (WNDO) is een leidingtracé tussen Stadskanaal en Ommen met een aftakking naar Vlieghuis (Coevorden) en naar de energiehub GZI Next in Emmen. Voor WNDO wordt een projectprocedure doorlopen waar de concept Notitie Reikwijdte en Detail onderdeel van is.

Risicobronnen

Het vervoeren van waterstof door ondergrondse leidingen brengt risico's met zich mee. De hogedrukwaterstofleidingen vormen daarmee een risicobron voor de directe omgeving. Het WNDO bestaat grotendeels uit bestaande leidingen die worden afgescheiden van het aardgasnetwerk en uit nieuw aan te leggen leidingen. De nieuw aan te leggen leidingen vormen een nieuw risico voor de directe omgeving. Voor de bestaande leidingen die voor het WNDO gebruikt worden, geldt dat het bestaande risico door het transport van aardgas wijzigt.

Voor dit advies heb ik mij beperkt tot de zaken die relevant zijn voor de (externe) veiligheid. Dit advies heb ik afgestemd met de Veiligheidsregio Drenthe, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en de Politie Oost Nederland, district IJsselland. In de bijlage staat een uitwerking van het advies.

Ik ontvang graag een reactie op dit advies en adviseer u graag in de verdere procedure(s).

Een afschrift van deze brief stuur ik naar [REDACTED], specialist risicobeheersing, Veiligheidsregio Drenthe.

Afsluiting

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Voor vragen en opmerkingen kunt u contact opnemen met [REDACTED], bereikbaar op [REDACTED] of via e-mail op risicobeheersing@vrijsselland.nl. Ook uw volgende adviesaanvragen kunt u sturen naar risicobeheersing@vrijsselland.nl.

Hoogachtend,

Namens het dagelijks bestuur,

[REDACTED]
Voor deze,

Bijlage: uitwerking advies concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau WNDO

a Materiaalgebruik

Het Waterstofnetwerk Nederland zal grotendeels worden opgebouwd uit bestaand hogedruk aardgastransportleidingnetwerk. Diverse onderzoeken stellen dat bestaand leidingwerk van verschillende materialen veilig kan worden gebruikt voor het transport van waterstof onder hoge druk, al dan niet na het aanbrengen van een specifieke inwendige coating om waterstofverbrossing tegen te gaan. Onderzoek laat zien dat door de verbrossing alleen hiertoe specifieke staalsoorten gebruikt mogen worden.

Graag krijgen wij inzicht in de toegepaste materiaalsoort(en) van het beoogde bestaande leidingnetwerk en relevante toebehoren voor het Waterstofnetwerk Nederland, als ook begrip hoe onderhoud en beheer wordt geregeld zodat de kwaliteit van de leidingen en toebehoren behouden blijft. Onder toebehoren verstaan we appendages, randapparatuur, compressoren en alle andere onderdelen van installaties die bloot worden gesteld aan waterstof. Dit zien wij onvoldoende terug in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor WNDO.

Ook krijgen wij graag inzicht in de beoogde materiaalsoort(en) voor de nieuw aan te leggen delen van het leidingnetwerk voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel

b Domino/cascade-effecten

Wij onderschrijven de uitgangspunten om bij aanleg van een nieuw leidingtraject zo veel mogelijk aansluiting te zoeken bij aanwezige SVB-stroken of zoveel mogelijk te bundelen met bestaande infrastructuur zoals aanwezige hogedruk aardgastransportleidingen van Gasunie en (provinciale) wegen. Bij bundeling van buisleidingen, vooral wanneer de onderlinge afstand kleiner wordt dan 5 tot 7 meter [structuurvisie buisleidingen 2012-2035], moet rekening worden gehouden met mogelijke domino-effecten wanneer zich een calamiteit voordoet met één van de leidingen in de bundel. In de Nota Reikwijdte en Detailniveau, zou naar onze mening in detail moeten worden onderzocht waar in het bestaande leidingtraject dergelijke situaties zich voordoen, wat de effecten hiervan zijn op de externe veiligheid en hoe deze risico's kunnen worden beperkt.

c Drukschommelingen

Doordat het waterstofnetwerk wordt opgezet als een open waterstoftransportsysteem, waaraan toeleveranciers waterstof kunnen leveren en waarvan afnemers waterstof kunnen afnemen, is er kans op drukschommelingen in het systeem. Het leidingnet functioneert op zo, net als met aardgas het geval is, als buffer. De combinatie van materiaalgebruik met drukschommelingen in het systeem kan leiden tot versnelde veroudering (en verbrossing) van het systeem met mogelijk falen tot gevolg.

Graag zien wij in de risicoanalyses de risico's van deze combinatie gedetailleerd onderzocht, van zowel de drukschommelingen als de frequentie van drukwisselingen. Verder vernemen we graag welke mitigatiemogelijkheden er zijn om problemen op dit gebied te voorkomen (bijvoorbeeld buffers inbouwen in het systeem, werkdruk instellen binnen veilige onder- en bovenmarges, aanbrengen van een inwendige coating in het bestaande leidingnet, etc.).

d Verandering risico's externe veiligheid

Een verandering in de getransporteerde stof door bestaand leidingnetwerk, heeft invloed op de externe veiligheidsrisico's. In de nota Reikwijdte en Detailniveau, moet dan ook worden aangegeven wat de externe veiligheidsrisico's en mogelijke effecten zijn van deze wijziging. Verder moet ook inzicht worden gegeven in bovengrondse appendages en de daarbij horende (externe) veiligheidsafstanden.

De rekenmethodiek Bkl/Bevb schrijft voor het transport van aardgas gebruik van het softwareprogramma Carola voor. Voor het transport van andere stoffen schrijft de

rekenmethodiek het softwareprogramma Safeti-NL voor. Graag horen wij welk softwareprogramma wordt gebruikt voor de risicoberekeningen voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel en het Waterstofnetwerk Nederland, of dit conform vigerende wetgeving is en of de keuze voor het softwareprogramma van invloed is op de uitkomsten van de berekeningen.

Naast de kans op en effecten van een fakkelbrand zien wij ook graag de kans op en effecten van een explosie berekend, zowel m.b.t. vertraagde ontsteking buiten de leiding, als na een mogelijk 'indalen' van lucht in de leiding, bij/tijdens drukvereffening tussen leidinginhoud en buitenlucht.

In de kennisgeving Voornemen en Participatie is aangegeven dat voor het project Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel wordt gewerkt conform de Omgevingswet. Op het gebied van externe veiligheid is de overgang naar de Omgevingswet niet geheel beleidsneutraal. Naast de naamswijziging van externe veiligheid naar Omgevingsveiligheid, komt de verplichte berekening van het groepsrisico te vervallen. De groepsrisicoberekening wordt vervangen door aandachtsgebieden voor brand, explosie en gifwolk. Om de overgang zonder problemen te laten verlopen stellen wij voor om bij de risicoberekeningen zowel aandacht te besteden aan het groepsrisico als aan de aandachtsgebieden (voor zowel brand als explosie).

e Mogelijke incidentscenario's

Waterstof in buisleidingen is voor de veiligheidsregio's een nieuw onderwerp. Om adequaat met incidenten om te gaan is het verzoek om de mogelijke scenario's, samen met de veiligheidsregio's, volledig door te lopen van begin tot einde. Het einde is gedefinieerd als het moment waarop de brandweer de incidentlocatie verlaat. Het doel is de brandweer inzicht te verschaffen hoe de inzet dient te verlopen, waarbij onzekerheden zo veel mogelijk worden weggenomen.

f Omgaan met kennishiaten en nieuwe informatie

Bij nieuwe type installaties en/of locaties zijn er onzekerheden en ook kennishiaten. Het verzoek is ons proactief te blijven betrekken en ons updates te geven als er (internationaal) nieuwe relevante informatie beschikbaar komt. Relevante informatie zijn alle onderwerpen die in de voorgaande punten naar voren zijn gebracht.

g Leveringszekerheid

Het project omvat het gedeeltelijk wijzigen van het gebruik van bestaande aardgasinfrastructuur, waarna de capaciteit van deze leiding(en) niet langer kan worden aangewend voor het transport van aardgas. Graag krijgen we inzicht of de resterende transportcapaciteit gedurende de transitiefase voldoende is om de leveringszekerheid van aardgas (voorlopig) te kunnen garanderen.

h Betrokkenheid vervolgtraject

De Veiligheidsregio IJsselland en de Veiligheidsregio Drenthe blijven graag op de hoogte van het project en denken ook graag mee in het verdere proces. Daarom vragen wij u om ons op de hoogte te houden en ontvangen wij graag formele kennisgevingen over de processtappen in het project, met een concrete vraag om reactie of advies. Uiteraard zijn wij bereid om aan te sluiten bij overleg over het WNDO.

i Participatie specifiek voor de hulpverlening

Omdat bij buisleidingincidenten de hulpdiensten vaak als eerste ter plaatse zullen zijn, lijkt het ons goed om naast het formele overleg, een apart overleg met de hulpdiensten te organiseren, waarbij naast de brandweer ook de politie en ambulancedienst kunnen aansluiten. In dit overleg kunnen de volgende onderwerpen besproken worden:

- de invloed van het project op bekende aardgasscenario's en bestaande procedures bij de incidentbestrijding van buisleidingincidenten (eventueel in samenhang met de Gele Kaart);
- lesmateriaal om de hulpdiensten bij te scholen op eventueel gewijzigde inzichten met betrekking tot de te volgen procedures en inzetacties;
- afstemming over aansluiting van de calamiteitenbestrijdingsprocedures van Hynetwork Services op onze procedures;
- de planning van uitvoeringswerkzaamheden en ingebruikname van onderdelen van het netwerk, zodat onze bereikbaarheids- en objectinformatie up-to-date kan worden gehouden en onze inzet kan worden afgestemd op het actuele risico.

Verzonden: 2/28/2024 1:18:16 PM
Onderwerp:
Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Telvorenstraat
Huisnummer: 2
Postcode: 8061 CB
Woonplaats: Hasselt
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens: College van B&W
Organisatie: Gemeente Zwartewaterland

Reactie:

Aanleiding

Met belangstelling hebben we kennis genomen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel. Ook in deze regio staan we voor de opgave om vorm te geven aan de energietransitie. Het gebruik van waterstof zal een belangrijke rol gaan spelen in het proces naar een fossielvrije toekomst. De ontwikkeling van een landelijk netwerk van hogedrukwaterstofleidingen helpt om dit proces mogelijk te maken.

Economisch profiel

Als gemeente Zwartewaterland grenzen we aan Meppel, Zwolle en Kampen. Zij werken binnen het kader van de "Port of Zwolle" samen aan de economische ontwikkeling en verduurzaming van de gezamenlijke haveneconomieën. Binnen onze havencomplexen is een aantal energie-intensieve bedrijven gevestigd. Specifiek voor Zwartewaterland hebben we het over de tapijtindustrie in Hasselt en Genemuiden. Zij zijn onderdeel van het industriecluster 6 van Cluster Energie Strategie (CES), waarmee uitvoering wordt gegeven aan het landelijke klimaatakkoord. Zij zijn druk bezig vorm te geven aan de overgang naar een circulaire en CO₂-vrije economie. Voor het havencomplex Port of Zwolle als geheel geldt dat ingezet wordt op het faciliteren van circulaire en biobased bouwen, groene landbouw. Facilitering verduurzaming binnenvaart en logistiek en duurzame energie.

Voor al deze ontwikkelingen is het van belang om (op termijn) te kunnen beschikken over voldoende aanbod van (en transportfaciliteit voor) waterstof. In overleg met Rendo als regionale netbeheerder worden op dit moment dan ook plannen voorbereid die een regionale aantakking op het landelijke netwerk van hogedrukwaterstofleidingen moeten bewerkstelligen.

Zienswijze

1.

We onderschrijven het belang van de realisatie van een landelijk netwerk van hogedrukwaterstofleidingen. Dit om vraag en aanbod (zowel in binnen- als buitenland) op een efficiënte manier met elkaar in verband te kunnen brengen.

2.

We vragen daarbij aandacht voor de realisatie van aansluitingen van regionale leidingen tussen het landelijk netwerk en regionale afnemers/ leveranciers van waterstof in de gemeente Zwartewaterland en de havens van Port of Zwolle. Deze aansluiting zal naar alle waarschijnlijkheid in het Drenthe/Overijssel deel van het waterstofnetwerk tot stand komen. Wij vragen dan ook om aandacht voor het mogelijk maken van deze aansluiting in alle fasen (tracékeuze, technische inpassing, etc.) van het project.

3.

Wij voorzien dat in de toekomstige energievraag van de maak-industrie in Zwartewaterland, en dan met name de Topwerklocatie Tapijtcluster, waterstof een belangrijke plaats gaat innemen. Wij achten het derhalve van het grootste belang dat de beschikbaarheid van waterstof op grote schaal, op een voor die industrie overzienbare afstand beschikbaar komt. Een aftakking van de waterstofbackbone ter hoogte van Hoogeveen biedt naar onze opvatting daartoe het grootste perspectief, zeker indien deze in de nabije toekomst zou worden doorgetrokken naar Meppel.

Wij stellen het op prijs om in de komende periode geïnformeerd te blijven over de ontwikkeling van het waterstofnetwerk. Desgewenst zijn we uiteraard bereid onze zienswijze inhoudelijk toe te lichten.

Verzonden: 2/29/2024 9:18:46 AM
Onderwerp:
Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD
Achternaam:
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Luttenbergstraat
Huisnummer: 2
Postcode: 8012 EE
Woonplaats: Zwolle
Land: Nederland
Telefoonnummer:
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Provincie Overijssel

Reactie:

Geachte heer/ mevrouw,

Vanaf 18 januari ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ter inzage door het

ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Gezien het belang van waterstof voor de energietransitie

in Overijssel geven wij u graag via deze brief onze reactie.

Energietransitie is een gezamenlijke opgave

De ontwikkeling van ons energiesysteem stelt ons voor een scala aan uitdagingen. De uitdaging is om het

energiesysteem (en dus ook de energie-infrastructuur) te ontwikkelen in samenhang met de te verwachten ruimtelijke ontwikkelingen, de energieproductie en de verduurzaming van bedrijven, woningen en mobiliteit. Reductie van broeikasgassen behoort tot de prioriteiten van onze tijd. De transitie

naar een CO2-neutrale samenleving vraagt verschillende maatregelen. Voor veel toepassingen is duurzame elektrificatie of warmte een goede en kosteneffectieve oplossing. In andere gevallen vormt

waterstof een uitkomst.

In het vertrouwen dat de gezamenlijke opgave en onze samenwerking ons verder vooruit gaat helpen,

geven wij u graag enkele aandachtspunten mee bij uw concept-NRD.

De mogelijkheid van toekomstige aantakkingen op het tracé vinden wij belangrijk en willen we uitlichten.

Op het gebied van, veiligheid en gezondheid, ruimte en milieu en participatie geven we enkele algemene aandachtspunten.

Regionale aantakkingen op het tracé

Voor de regionale ontwikkeling van het energiesysteem is naar verwachting waterstof als energiedrager

eveneens belangrijk. Hierbij wil de provincie Overijssel de mogelijkheid houden om op een zelf gekozen

moment regionaal af te kunnen takken van de WNDO (de backbone). U heeft aangegeven dat aftakken

op de WNDO in de toekomst geen probleem zal zijn. De methode die nu wordt gebruikt voor het aftakken

op hoge druk transportleidingen van aardgas (het boren en stoppelen), wordt voor waterstof momenteel

onderzocht.

Ten aanzien van toekomstige aantakkingen merken wij het volgende op:

- Geef meer aandacht aan de (on)mogelijkheden, methoden en bijbehorende risico's van aantakkingen op het beoogde tracé.
- Het tracé dient voorbereid te worden op aantakkingen, bijvoorbeeld een aantakking naar Twente en/of Stedendriehoek, energiecentrales (WKK's) of grotere industriële gebruikers van waterstof

Milieu, veiligheid en gezondheid

Voor het waterstofnetwerk kunnen op veel plekken bestaande aardgasleidingen worden aangepast voor

het transport van waterstof. Voor het tracé dat in Overijssel loopt geldt dat alleen bestaande aardgasleidingen worden gebruikt. Hierdoor is er geen nieuw ruimtebeslag nodig en zijn er vrijwel geen

milieueffecten in de aanlegfase.

Een gezonde leefomgeving vinden wij van belang. In dat kader vragen wij om lokale milieu en gezondheidseffecten goed toe te lichten. Wij vinden het van belang dat de veiligheid van onze inwoners

gewaarborgd blijft.

In dat kader vragen wij dat de risico's niet toenemen ten opzichte van de huidige

situatie met bestaande gasleidingen. Ook achten wij een goede uitleg van belang waarom

aardgasleidingen ook gebruikt kunnen worden voor waterstof en wat de risico's daarvan zijn. Waterstof

staat bekend als een hele andere soort stof dan aardgas en met een veel hoger explosiegevaar. Laat

daarom bijvoorbeeld zien welke brand- en explosieaandachtsgebieden ontstaan door de waterstofleiding.

Ruimtelijke ontwikkelingen

We kunnen ons voorstellen dat de risico's van waterstof ander contouren met zich meebrengt die van

invloed zijn op het gebruik van de ruimte. Graag zouden we zien dat deze effecten in kaart worden gebracht en meegewogen.

Participatie

In ons coalitieakkoord 'Schouder aan schouder' wordt het belang van participatie onderstreept. Voor een

goed functionerende democratie vinden wij het belangrijk dat iedereen meedoet. Om het nodige maatschappelijke draagvlak te creëren moet de impact op lokale gemeenschappen zorgvuldig in de overwegingen worden meegenomen.

We blijven in het vervolgproces graag aangehaakt bij uw plannen en de mogelijke gevolgen daarvan voor

Overijssel. Het voeren van deze gesprekken is van belang om uiteindelijk weloverwogen beslissingen te

kunnen nemen. Ook omdat we de gevolgen en impact van uw plannen op dit moment nog niet volledig

kunnen overzien. Wij hopen hier te zijner tijd meer duidelijkheid over te krijgen.

Neem gerust contact met ons op als u nog vragen heeft

Heeft u vragen? Neemt u dan gerust contact op via de contactgegevens vermeld in het briefhoofd onder

Inlichtingen bij. Wilt u ook het zaaknummer 1570827355 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op

uw vraag of opmerking reageren.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
overijssel.nl

KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel
Postbus 111
9200 AC Drachten

Inlichtingen bij

■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■

Datum	Kenmerk	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
26.02.2024	1570827355-155			

Onderwerp: Reactie concept NRD waterstofnetwerk Drenthe Overijssel

Geachte heer/ mevrouw,

Vanaf 18 januari ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ter inzage door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Gezien het belang van waterstof voor de energietransitie in Overijssel geven wij u graag via deze brief onze reactie.

Energietransitie is een gezamenlijke opgave

De ontwikkeling van ons energiesysteem stelt ons voor een scala aan uitdagingen. De uitdaging is om het energiesysteem (en dus ook de energie-infrastructuur) te ontwikkelen in samenhang met de te verwachten ruimtelijke ontwikkelingen, de energieproductie en de verduurzaming van bedrijven, woningen en mobiliteit. Reductie van broeikasgassen behoort tot de prioriteiten van onze tijd. De transitie naar een CO₂-neutrale samenleving vraagt verschillende maatregelen. Voor veel toepassingen is duurzame elektrificatie of warmte een goede en kosteneffectieve oplossing. In andere gevallen vormt waterstof een uitkomst.

In het vertrouwen dat de gezamenlijke opgave en onze samenwerking ons verder vooruit gaat helpen, geven wij u graag enkele aandachtspunten mee bij uw concept-NRD.

De mogelijkheid van toekomstige aantakkingen op het tracé vinden wij belangrijk en willen we uitlichten.

Op het gebied van, veiligheid en gezondheid, ruimte en milieu en participatie geven we enkele algemene aandachtspunten.

Regionale aantakkingen op het tracé

Voor de regionale ontwikkeling van het energiesysteem is naar verwachting waterstof als energiedrager eveneens belangrijk. Hierbij wil de provincie Overijssel de mogelijkheid houden om op een zelf gekozen moment regionaal af te kunnen takken van de WNDO (de backbone). U heeft aangegeven dat aftakken op de WNDO in de toekomst geen probleem zal zijn. De methode die nu wordt gebruikt voor het aftakken op hoge druk transportleidingen van aardgas (het boren en stoppelen), wordt voor waterstof momenteel onderzocht.

Datum verzending
29.02.2024

Ten aanzien van toekomstige aantakkingen merken wij het volgende op:

- Geef meer aandacht aan de (on)mogelijkheden, methoden en bijbehorende risico's van aantakkingen op het beoogde tracé.
- Het tracé dient voorbereid te worden op aantakkingen, bijvoorbeeld een aantakking naar Twente en/of Stedendriehoek, energiecentrales (WKK's) of grotere industriële gebruikers van waterstof

Milieu, veiligheid en gezondheid

Voor het waterstofnetwerk kunnen op veel plekken bestaande aardgasleidingen worden aangepast voor het transport van waterstof. Voor het tracé dat in Overijssel loopt geldt dat alleen bestaande aardgasleidingen worden gebruikt. Hierdoor is er geen nieuw ruimtebeslag nodig en zijn er vrijwel geen milieueffecten in de aanlegfase.

Een gezonde leefomgeving vinden wij van belang. In dat kader vragen wij om lokale milieu en gezondheidseffecten goed toe te lichten. Wij vinden het van belang dat de veiligheid van onze inwoners gewaarborgd blijft. In dat kader vragen wij dat de risico's niet toenemen ten opzichte van de huidige situatie met bestaande gasleidingen. Ook achten wij een goede uitleg van belang waarom aardgasleidingen ook gebruikt kunnen worden voor waterstof en wat de risico's daarvan zijn. Waterstof staat bekend als een hele andere soort stof dan aardgas en met een veel hoger explosiegevaar. Laat daarom bijvoorbeeld zien welke brand- en explosieaandachtsgebieden ontstaan door de waterstofleiding.

Ruimtelijke ontwikkelingen

We kunnen ons voorstellen dat de risico's van waterstof ander contouren met zich meebrengt die van invloed zijn op het gebruik van de ruimte. Graag zouden we zien dat deze effecten in kaart worden gebracht en meegewogen.

Participatie

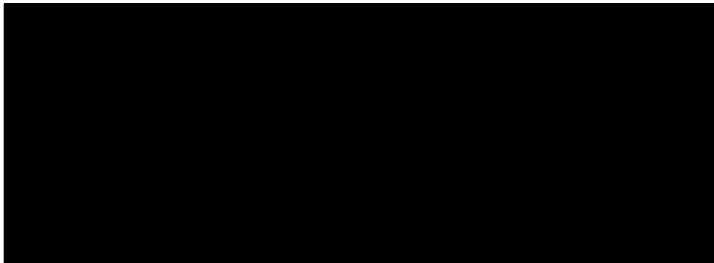
In ons coalitieakkoord 'Schouder aan schouder' wordt het belang van participatie onderstreept. Voor een goed functionerende democratie vinden wij het belangrijk dat iedereen meedoet. Om het nodige maatschappelijke draagvlak te creëren moet de impact op lokale gemeenschappen zorgvuldig in de overwegingen worden meegenomen.

We blijven in het vervolgproces graag aangehaakt bij uw plannen en de mogelijke gevolgen daarvan voor Overijssel. Het voeren van deze gesprekken is van belang om uiteindelijk weloverwogen beslissingen te kunnen nemen. Ook omdat we de gevolgen en impact van uw plannen op dit moment nog niet volledig kunnen overzien. Wij hopen hier te zijner tijd meer duidelijkheid over te krijgen.

Neem gerust contact met ons op als u nog vragen heeft

Heeft u vragen? Neemt u dan gerust contact op via de contactgegevens vermeld in het briefhoofd onder Inlichtingen bij. Wilt u ook het zaaknummer 1570827355 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Verzonden: 2/29/2024 9:25:03 AM
Onderwerp:
Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Grote Oever
Huisnummer: 26
Postcode: 7941 BJ
Woonplaats: Meppel
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Overheid
(Mede) namens: Gemeente Meppel
Organisatie: Gemeente Meppel

Reactie:

Geachte heer/mevrouw,

Aanleiding

Met belangstelling hebben we kennis genomen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel. Ook in deze regio staan we voor de opgave om vorm te geven aan de energietransitie. Het gebruik van waterstof zal een belangrijke rol gaan spelen in het proces naar een fossielvrije toekomst. De ontwikkeling van een landelijk netwerk van hogedrukwaterstofleidingen helpt om dit proces mogelijk te maken.

Economisch profiel

Als gemeente Meppel werken we binnen het kader van de "Port of Zwolle" samen met de gemeenten Zwolle en Kampen aan de economische ontwikkeling en verduurzaming van de gezamenlijke haveneconomieën. Binnen onze havencomplexen is een aantal energie-intensieve bedrijven gevestigd. Zij zijn onderdeel van het industriecluster 6 van Cluster Energie Strategie (CES), waarmee uitvoering wordt gegeven aan het landelijke klimaatpakkoord. Zij zijn druk bezig vorm te geven aan de overgang naar een circulaire en CO2-vrije economie. Voor het havencomplex Port of Zwolle als geheel geldt dat ingezet wordt op het faciliteren van circulaire en biobased bouwen, groene landbouw. Facilitering verduurzaming binnenvaart en logistiek en duurzame energie.

Voor al deze ontwikkelingen is het van belang om (op termijn) te kunnen beschikken over voldoende aanbod van (en transportfaciliteit voor) waterstof. In

overleg met RENDO als regionale netbeheerder worden op dit moment dan ook plannen voorbereid die een regionale aantakking op het landelijke netwerk van hogedrukwaterstofleidingen moeten bewerkstelligen.

Zienswijze

1. We onderschrijven het belang van de realisatie van een landelijk netwerk van hogedrukwaterstofleidingen. Dit om vraag en aanbod (zowel in binnen- als buitenland) op een efficiënte manier met elkaar in verband te kunnen brengen.

2. We vragen daarbij aandacht voor de realisatie van aansluitingen van regionale leidingen tussen het landelijk netwerk en regionale afnemers/ leveranciers van waterstof in de gemeente Meppel en de havens van Port of Zwolle. Deze aansluiting zal naar alle waarschijnlijkheid in het Drenthe/Overijssel deel van het waterstofnetwerk tot stand komen. Wij vragen dan ook om aandacht voor het mogelijk maken van deze aansluiting in alle fasen (tracékeuze, technische inpassing, etc.) van het project.

Wij stellen het op prijs om in de komende periode geïnformeerd te blijven over de ontwikkeling van het waterstofnetwerk. Desgewenst zijn we uiteraard bereid onze zienswijze inhoudelijk toe te lichten.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders,

[Redacted signature]

Verzonden: 2/29/2024 11:58:00 AM

Onderwerp:

Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s): [REDACTED]

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Postbus

Huisnummer: 2038

Postcode: 3500 GA

Woonplaats: Utrecht

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Bedrijf

(Mede) namens:

Organisatie: ProRail

Reactie:

Zie bijlage

AANGETEKEND

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Datum 27 februari 2024
Ons kenmerk LJV / PLA / ZW / #18676
Onderwerp Reactie op de concept Notitie
Reikwijdte en Detailniveau
Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel

Eigenaar
Telefoonnummer
E-mail

Geachte lezer,

Financiën
Leefomgeving, Juridische
zaken en Vastgoed

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel, welke met ingang van 19 januari tot en met 29 februari 2024 ter inzage ligt, geeft ProRail aanleiding om tijdig de volgende reactie in te brengen.

Bezoekadres
Tulpenburgh
Moreelsepark 2
3511 EP Utrecht
Nederland

Postadres
Postbus 2038
3500 GA Utrecht
Nederland

www.prorail.nl

Spoorwegwetgeving

ProRail wijst u op de in de Omgevingswet c.a. vastgelegde beperkingengebieden voor hoofdspoorwegen. De beperkingengebieden staan vermeld in artikel 3.5 van het Omgevingsbesluit <https://wetten.overheid.nl/BWBR0041278/2024-01-01>. Binnen deze beperkingengebieden is voor te verrichten activiteiten op grond van artikel 5.1 lid 2 van de Omgevingswet een vergunning van- of melding aan ProRail vereist. De regels hieromtrent staan in hoofdstuk 9 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Bij meervoudige aanvragen is uw gemeente het bevoegde gezag, waarbij de vergunning alleen verleend kan worden nadat ProRail haar gemandateerde advies met instemming heeft gegeven. Bij enkelvoudige aanvragen blijft de minister bevoegd gezag en zal ProRail namens de minister vergunning verlenen.

Indien u een melding moet doen, houdt u er dan rekening mee dat uw melding ten minste 4 weken voor aanvang van de werkzaamheden moet zijn ingediend. Indien u een vergunning moet aanvragen, houdt u er dan rekening mee dat de vergunning voor de aanvang van de werkzaamheden verleend dient te zijn. De behandeltermijn van een volledige, ontvankelijke aanvraag is acht weken (met de mogelijkheid de termijn met maximaal 6 weken te verlengen). De melding en vergunningaanvraag kunnen worden gedaan/ingediend via het Omgevingsloket <https://omgevingswet.overheid.nl/>. Meer informatie over het indienen van aanvragen of het doen van meldingen onder de Omgevingswet vindt u op onze website <https://www.prorail.nl/leveranciers/praktische-informatie/vergunningen-aanvragen>

Spoorwegdoeleinden

ProRail verzoekt u zorg te dragen dat gronden welke momenteel voorzien zijn van de bestemming Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, deze bestemming ook in de toekomst zullen behouden. Ook verzoekt ProRail uw gemeente om geen dubbelbestemmingen mogelijk te maken.

Indien desondanks een dubbelbestemming archeologie wordt opgenomen over de bestemming Spoorwegdoeleinden, dan zou ProRail graag zien dat deze dubbelbestemming aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten betreft.

Percelen ProRail

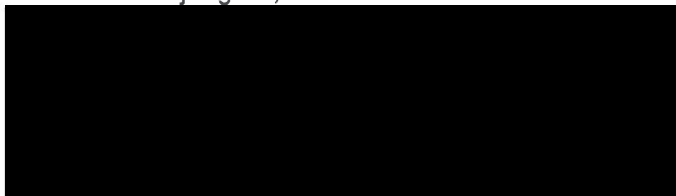
In de NRD zijn percelen opgenomen die in eigendom zijn van Railinfratrust B.V./ProRail B.V. (verder te noemen "ProRail"). ProRail merkt in dit kader op dat deze percelen - zonder nadrukkelijke schriftelijke toestemming van ProRail - niet mogen worden gebruikt. Deze percelen zijn door ProRail benodigd ten behoeve van de uitvoering van haar wettelijke taken en voor eventuele toekomstige (uitbreidings)plannen.

De percelen van ProRail, alsmede de spoorbaan, dienen door ProRail, haar aannemers of hulpdiensten te allen tijde onbelemmerd toegankelijk te zijn en te blijven met het materieel dat ook momenteel wordt gebruikt voor het uitvoeren van werkzaamheden en in het geval van calamiteiten. Dit geldt ook voor over-/onderbouwingen en/of overkragingen van deze gronden. ProRail verzoekt u tevens de percelen van ProRail te voorzien van de bestemming Verkeer-Railverkeer.

Bestaande rechten op percelen van derden ten behoeve van bereikbaarheid van ProRail assets dienen behouden te blijven.

ProRail neemt aan u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd en behoudt zich het recht voor in de verdere procedure aanvullende c.q. nieuwe reacties kenbaar te maken.

Met vriendelijke groet,

Verzonden: 2/29/2024 12:06:46 PM

Onderwerp:

Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Postbus

Huisnummer: 718

Postcode: 6800 AS

Woonplaats: Arnhem

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: ruimtelijkeplannen@tennet.eu

Als: Bedrijf

(Mede) namens:

Organisatie: Tennet

Reactie:

Zie bijlage

Postbus 718, 6800 AS Arnhem, Nederland

Aangetekend

Bureau Energieprojecten
T.a.v. Inspraakpunt Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN
Nederland

DATUM	26 februari 2024
UW REFERENTIE	WNN-ARC-OMG-GEN-NRD-002 Versie 5.0: Datum 5 december
ONZE REFERENTIE	GFO-N-RE 24-0300
BEHANDELD DOOR	[REDACTED]
TELEFOON DIRECT	[REDACTED]
E-MAIL	ruimtelijkeplannen@tennet.eu
AANTAL BIJLAGEN	0

BETREFT zienswijze cNRD Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel

Geachte heer, mevrouw,

Onlangs is bekend gemaakt dat bovengenoemd plan ter inzage ligt. Van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen maakt TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) bij deze graag gebruik. Binnen de grenzen van de nu ter inzage liggende kennisgeving voornemen en participatie Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel bevinden zich de onderstaande bestaande en toekomstige hoogspanningsverbindingen en stations die in eigendom en beheer zijn van TenneT.

Ondergrondse verbindingen:

110 kV Ommen Dante – Ommen Vilsteren
110 kV Veenoord - Schoonebeek
110 kV Bargermeer – Klazienaveen Zwet
110 kV Veenoord-Boerdijk – Emmen Bargerweg (toekomstig)

Bovengrondse verbindingen:

110 kV Veendam Wildervank – Gasselte Kraanlanden
110 kV Beilen – Emmen Vesterswijk
110 kV Dedemsvaart Sluis – Dedemsvaart
110 kV Hoogeveen – Dedemsvaart Sluis
110 kV Ommen Witharen – Dalen Boekkampsdijk
110 kV Ommen Witharen - Ommen Dante
110 kV Emmen Barger Oosterveld – Bargermeer
380 kV Zwolle - Meeden

Stations:

110 kV Ommen Vilsteren
110 kV Emmen Bargerweg (toekomstig)
380 kV/110 kV Veenoord Boerdijk (toekomstig)

Algemeen over TenneT

TenneT is bij de Elektriciteitswet 1998 (de "E-wet") aangewezen als beheerder van het landelijke hoogspanningsnet van 110 kV en hoger. Het landelijke hoogspanningsnet is door het ministerie van EZK als vitale infrastructuur aangeduid. TenneT is hiermee verantwoordelijk voor een ongestoorde werking van het landelijke hoogspanningsnet. De aanwezigheid van deze hoogspanningsverbindingen kunnen beperkingen opleveren voor het gebruik van de gronden. Om de veiligheid van personen en goederen te waarborgen gelden er bijvoorbeeld aan te houden veiligheidsafstanden. Bovendien is het van belang dat hoogspanningsverbindingen te allen tijde bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, storingen en/of calamiteiten, ten behoeve van de leveringszekerheid en het zo efficiënt mogelijk gebruik kunnen maken van onze assets. Verder is TenneT noodzakelijk voor de uitvoering van de energietransitie en zet zich als netbeheerder in om duurzame energie aan te sluiten tegen lage maatschappelijke kosten, met minimale impact op de omgeving.

Zienswijze

In onze reactie van 19 juli 2023 (kenmerk: GFO-N-RE 23-0773) op de kennisgeving voornemen en participatie Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel hebben wij reeds aangegeven op welke punten de ontwikkelingen van het waterstofnetwerk Drenthe Overijssel ook afstemming behoeft in relatie tot de belangen van TenneT. Naast de ontwikkelingen van het waterstofnetwerk zijn ook de ontwikkelingen van TenneT in de omgeving van Emmen en Hoogeveen essentieel en randvoorwaardelijk voor de verdere ontwikkeling van het gebied.

TenneT heeft goed contact met Hynetwork Servicers/Gasunie over de ontwikkelingen in Drenthe en Overijssel. Desondanks wil TenneT via deze formele weg haar belangen kenbaar maken. Daarbij geeft de cNRD Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel ons aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en/of verzoeken.

Tracékeuzes

In paragraaf 4.1 principes voor tracékeuze wordt een toelichting gegeven op de volgorde waarmee de keuze voor een tracé wordt gemaakt. Als "hergebruik" en "aansluiting bij de Structuurvisie Buisleidingen" niet mogelijk is wordt het principe van bundeling gehanteerd. Hierbij wordt voor nieuw aan te leggen leiding zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij bestaande bovengrondse- en ondergrondse infrastructuur.

Of en op welke afstanden het bundelen van zowel leidingtracés voor hoogspanning en buisleidingen voor waterstof mogelijk is zal moeten blijken uit een onderzoek naar wederzijdse beïnvloeding van buisleidingen en hoogspanningssystemen (NEN 3654). Wij verzoeken dan ook een NEN 3654 onderzoek onderdeel te laten zijn van de te verrichten onderzoeken in het kader van de verdere uitwerking van de plannen. Het uitgangspunt vanuit TenneT is dat er gestreefd wordt naar een waterstoftracé op geruime afstand van het landelijke hoogspanningsnet (i.v.m. wederzijdse beïnvloeding en veiligheid).

Beoordelingskader

In paragraaf 5.2 beoordelingskader worden de uitgangspunten weergegeven om in het MER de milieueffecten van het voornemen te beoordelen. In beoordelingskader wordt de invloed van nieuwe leidingtracés op hoogspanningsinfrastructuur gemist.

Wij stellen voor om bij het thema ruimtegebruik het aspect "hoogspanningsnetwerken (bestaand en toekomstig)" toe te voegen. Bij de wijze van beoordelen dient de impact op hoogspanningsstations, ondergrondse- en bovengrondse hoogspanningsverbindingen bij de ontwikkelingen en vice versa bepaald te worden (in hoeverre het voorgestelde waterstofnetwerk wel of niet samen gaat met de bestaande en toekomstige ruimteclaims vanuit de uitbreiding van het hoogspanningsnetwerk). Dit vatten wij samen onder de noemer "hoogspanningsnetwerken".

Voorkom een kwetsbare infrastructuur

Het bundelen van tracés voor hoogspanningsverbindingen en buisleidingen voor brandbare stoffen (zoals waterstof) is, naast de hierboven geuite bedenkingen, ook een strategisch vraagstuk. Ons bewust zijnde van de beperkte ruimte in Nederland voor infrastructuur is TenneT vanuit veiligheid en kwetsbaarheid (als gevolg van subversieve acties dan wel calamiteiten) behoedzaam ten aanzien van vitale infrastructuren in elkaars nabijheid. Wij vragen dan ook om bij de uitwerking van tracéalternatieven naar een definitief tracé rekening te houden met dit aspect en hierover vroegtijdig met TenneT in gesprek te treden.

Toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen

Zoals eerder aangegeven is TenneT in goed overleg met Hynetwork Servicers/Gasunie over de ontwikkelingen in Drenthe en Overijssel. Wij spreken onze waardering uit dat wij in paragraaf 5.3 "Toekomstige ontwikkelingen" de input die tijdens werksessie cNRD Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel is gegeven teruglezen.

Conclusie

TenneT onderschrijft de doelstelling van het kabinet om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en te werken aan een CO₂-neutrale energievoorziening. TenneT zelf heeft hierin ook een grote rol voor het slagen van deze doelen. Wij vragen echter wel aandacht voor een verstandige inrichting van de vitale infrastructuur. TenneT blijft hierover graag met Hynetwork Services/Gasunie, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het Bureau Energieprojecten afstemming hebben over de ontwikkelingen/uitwerkingen van de ondergrondse infrastructuur.

Wij verzoeken de bovenstaande punten te betrekken bij het vaststellen van de NRD en uitwerking van de MER voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel. Wij willen nogmaals benadrukken dat de inpassing van de ontwikkelingen van TenneT essentieel en randvoorwaardelijk zijn voor de verdere ontwikkelingen rond Emmen en Hoogeveen, zoals ook in de inleiding benadrukt is. De inpassing van assets en kabeltracés kan echter niet leiden tot concessies op leveringszekerheid en veiligheid.

Zoals ook aangegeven in onze reactie op de kennisgeving voornemen en participatie Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel vernemen we graag uw reactie, zodat door ons vroegtijdig een afweging kan worden gemaakt of deze plannen gevolgen hebben of kunnen hebben voor het hoogspanningsnet.

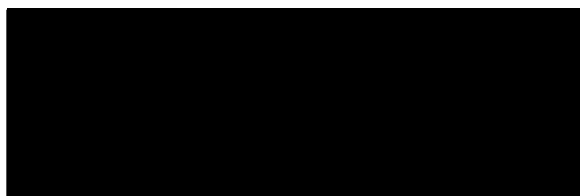
DATUM TenneT TSO B.V.
26 februari 2024
ONZE REFERENTIE GFO-N-RE 24-0300
PAGINA 4 van 4

Heeft u nog vragen?

Heeft u vragen over de inhoud van deze brief, dan kunt u contact opnemen met de behandelaar van deze brief. Eventuele correspondentie (met vermelding van onze referentie) kunt u eveneens richten aan deze persoon.

TenneT ziet uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
TenneT TSO B.V.

Verzonden: 2/29/2024 12:52:28 PM
Onderwerp:
Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD
Achternaam: [REDACTED]
Tussenvoegsel(s):
Voorletters: [REDACTED]
Straat: Lübeckplein
Huisnummer: 2
Postcode: 8017 JZ
Woonplaats: Zwolle
Land: Nederland
Telefoonnummer: [REDACTED]
E-mailadres: [REDACTED]
Als: Maatschappelijke organisatie
(Mede) namens:
Organisatie: Port of Zwolle

Reactie:

> Aanleiding

Met belangstelling hebben we kennisgenomen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel (van december 2023 j.l.).

In de notitie wordt melding gemaakt van het feit dat het waterstofnetwerk Drenthe Overijssel onderdeel is van het landelijke waterstofnetwerk van HNS dat grote industriegebieden met elkaar verbindt. Aangegeven is dat het netwerk Drenthe-Overijssel in eerste instantie bedoeld is voor grootschalige gebruikers, zoals de industrie in Emmen en dat kleinere bedrijven niet aangesloten zullen worden op dit waterstofnetwerk.

> Port of Zwolle

Via deze weg willen we namens Port of Zwolle, conform de oproep op de site om ontbrekende onderzoeksthema's of alternatieven te duiden, meegeven dat het richting de toekomst van belang is om te kijken naar de rol die de havens van Meppel, Kampen, Zwolle (Port of Zwolle) kunnen vervullen op het gebied van de energietransitie in het algemeen en op het gebied van distributie van waterstof in het bijzonder. Deze ontwikkeling is relevant omdat op dit moment binnen de Port of Zwolle gewerkt wordt aan de realisatie van een waterstoffabriek.

In het werkgebied van de Port of Zwolle staan we voor een grote opgave op het gebied van circulaire economie, verduurzaming, logistiek en energietransitie. Voor het bereiken van de nationale ambities en doelen op deze thema's, zo wordt door de Nederlandse Vereniging van Binnenhavens (NVB) bevestigd, zullen binnenhavens een belangrijke rol spelen. De energietransitie als zodanig staat daarom hoog op de strategische agenda van de NVB.

Eveneens van belang om op te merken is het feit dat waterstof een belangrijke rol zal gaan vervullen bij het emissievrij aandrijven van binnenvaart- en shortsea-schepen (bron: Expertise en Innovatiecentrum Binnenvaart, EICB). Daarom is het van belang voor een (binnen)haven die toekomstgericht is en die relevant wil blijven om aangesloten te zijn op de energie-infrastructuur van de toekomst waar ook een waterstofnetwerk deel van uitmaakt.

Naast het bedienen van havenspecifieke doelgroepen als binnenvaart- en shortsea schepen is het van belang om te kijken naar de logistieke knoop- en distributiefunctie van een binnenhaven op regionaal- en landsdelig niveau. Vanuit de havens kunnen sectoren als transport, de (energie intensieve) industrie en andere sectoren (die niet zijn aangesloten op een waterstofnetwerk), aldus voorzien worden van deze benodigde waterstof. Daarbij valt te denken aan de industriële bedrijven die vallen onder de noemer Industriecluster 6 van het Cluster Energie Strategie (CES).

> Samenvattend

Port of Zwolle onderschrijft het belang van de realisatie van een landelijk netwerk van hogedrukwaterstofleidingen. Dit om de vraag en het aanbod (zowel in binnen- als buitenland) op een efficiënte manier met elkaar in verband te kunnen brengen.

Port of Zwolle vraagt aandacht voor de rol die de binnenhavens kunnen vervullen bij de verduurzaming van de binnenvaart, de transportsector en de industrieclusters. De realisatie van aansluitingen van regionale leidingen tussen het landelijk netwerk en regionale afnemers/leveranciers van waterstof in de havens van Port of Zwolle zou daar goed bij passen. Wij vragen aanvullend de aandacht voor het mogelijk maken van deze aansluiting in alle fasen (tracékeuze, technische inpassing, etc.) van het project.

>Vervolg

Wij stellen het op prijs om in de komende periode geïnformeerd te blijven over de ontwikkeling van het waterstofnetwerk in brede zin en in Overijssel/Drenthe in het bijzonder. Desgewenst zijn we uiteraard bereid deze reactie inhoudelijk toe te lichten.

Verzonden: 2/29/2024 2:46:23 PM
Onderwerp:
Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD
Achternaam: Gemeente Staphorst
Tussenvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 2
Postcode: 7950 AA
Woonplaats: Staphorst
Land: Nederland
Telefoonnummer: (0522) 46 74 00
E-mailadres: gemeente@staphorst.nl
Als: Overheid
(Mede) namens:
Organisatie: Gemeente Staphorst

Reactie:

Met belangstelling hebben we kennis genomen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel. Ook in deze regio staan we voor de opgave om vorm te geven aan de energietransitie. Het gebruik van waterstof zal een belangrijke rol gaan spelen in het proces naar een fossielvrije toekomst. De ontwikkeling van een landelijk netwerk van hogedrukwaterstofleidingen helpt om dit proces mogelijk te maken.

We onderschrijven het belang van de realisatie van een landelijk netwerk van hogedrukwaterstofleidingen. Dit om vraag en aanbod (zowel in binnen- als buitenland) op een efficiënte manier met elkaar in verband te kunnen brengen.

We vragen daarbij aandacht voor de realisatie van aansluitingen van regionale leidingen tussen het landelijk netwerk en regionale afnemers/ leveranciers van waterstof in de gemeente Staphorst. Deze aansluiting zal naar alle waarschijnlijkheid in het Drenthe/Overijssel deel van het waterstofnetwerk tot stand komen. Wij vragen dan ook om aandacht voor het mogelijk maken van deze aansluiting in alle fasen (tracékeuze, technische inpassing, etc.) van het project.

Wij voorzien dat in de toekomstige energievraag van de industrie in Staphorst waterstof een belangrijke plaats kan gaan innemen. Wij vinden het daarom belangrijk dat de beschikbaarheid van waterstof op grote schaal, op een voor de industrie overzienbare afstand beschikbaar komt. Bovendien vinden er in gemeente Staphorst ontwikkelingen plaats in het kader van een Circulair Energielandschap. In de toekomst zou de productie van waterstof hier mogelijk een optie zijn. Een aftakking van de waterstofbackbone ter hoogte van Hoogeveen biedt naar onze opvatting daartoe het grootste perspectief, zeker indien deze in de nabije toekomst zou worden doorgetrokken naar Meppel.

Wij stellen het op prijs om in de komende periode geïnformeerd te blijven over de ontwikkeling van het waterstofnetwerk. Desgewenst zijn we uiteraard bereid onze zienswijze inhoudelijk toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

namens burgemeester en wethouders van Staphorst

Verzonden: 2/29/2024 9:10:39 PM

Onderwerp:

Project: Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel c-NRD

Achternaam: [REDACTED]

Tussenvoegsel(s):

Voorletters: [REDACTED]

Straat: Smallepad

Huisnummer: 5

Postcode: 3811 MG

Woonplaats: Amersfoort

Land: Nederland

Telefoonnummer: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Als: Overheid

(Mede) namens:

Organisatie: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Reactie:

Geachte vrouw/heer,

Bijgaand treft u mijn reactie aan namens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed op de concept NRD en Participatieplan voor het Waterstofnetwerk Drenthe en Overijssel.

vriendelijke groet,

[REDACTED]

Aan:
Bureau Energieprojecten Inspraakpunt Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel
Postbus 111
9200 AC Drachten

ContactpersoonT
M

Postbus 1600
3800 BP Amersfoort

Datum

29 februari 2024

Onze referentie

1504851

Onderwerp:
Reactie concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau en Participatieplan
Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel

Geachte mevrouw/heer,

Met deze brief reageer ik, als wettelijk adviseur namens het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)), achtereenvolgend op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en het Participatieplan voor het Waterstofnetwerk Drenthe Overijssel.

Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Uit de concept Notitie maak ik op dat het belang van erfgoed wordt onderkend, onder meer door de definitie van het beleidskader en het benoemen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed als adviserende instantie.

Verder stel ik vast dat er binnen het voorkeurstracé reeds enkele optimalisaties zijn gemaakt, zoals bijvoorbeeld op het deeltracé Elim-Vlieghuis, met een diepere ligging na afstemming met agrariërs en het opheffen van een doorsnijding van NNN-gebied. Ik lees in de Notitie niet in hoeverre er bij het voorkeurstracé rekening is gehouden met cultureel erfgoed of in hoeverre erfgoedadviseurs van betrokken overheden (gemeente, provincie) zijn geraadpleegd.

De kaartbeelden van de deeltracés hebben een te groot schaalniveau om een nauwkeurige beoordeling te maken. Niettemin vraag ik aandacht voor de volgende voor cultureel erfgoed relevante gebieden in de omgeving van het tracé:

Tracé Elim-Vlieghuis

Ten noorden van Coevorden liggen drie gebieden met een hoge tot zeer hoge archeologische waarde:

- De Hofjes
- Gommerij
- Huidbergsveld

Tracé Vlieghuis-NAM Schoonebeek

Het tracé loopt nabij het beschermd dorpsgezicht Westerse Bos.

Voorts vraag ik voor zowel de tracékeuze als de landschappelijke inpassing van de

zogenaamde afsluiterlocaties en pigfaciliteiten aandacht voor de landschapskenmerken van de betreffende regio's. Omgevingskwaliteit is een centraal begrip onder de Omgevingswet. In de NOVI is bepaald dat beleid landschapsinclusief moet worden. In 2022 zijn, voortkomend uit het programma Panorama Landschap, landschappelijke kenmerken gedefinieerd waarbij Nederland is opgedeeld in 78 regio's. Het deel van het tracé waarbij sprake is van nieuwbouw loopt door de landschapsregio's Echtenerveen en Zuidenveld. De beschrijving is te raadplegen op de Kennisbank van de RCE:

https://kennis.cultureelerfgoed.nl/index.php/thema/panorama_landschap

In het beoordelingskader van de MER-methodiek constateer ik enige overlap in de wijze waarop landschap en cultuurhistorie nader zijn gedefinieerd onder criterium en wijze van beoordelen. Ik adviseer om aan te sluiten bij de wijze waarop cultureel erfgoed in de Omgevingswet is gedefinieerd: op basis van de aspecten archeologie, cultuurlandschap, beschermde gezichten en gebouwde monumenten. Ik adviseer alle aspecten van cultureel erfgoed in de aanlegfase (MER Fase 1) te bezien en indien van toepassing te beoordelen. Bij de gebruiksfase (MER Fase 2) is naar mijn mening enkel cultuurlandschap van toepassing in de vorm van de landschappelijke inpassing van de afsluiterlocaties en pigfaciliteiten.

Participatieplan

Ik lees onvoldoende terug op welke wijze de interdepartementale afstemming vormgegeven wordt. Het participatieplan is een nieuw instrument onder de Omgevingswet dus het is logisch dat we met elkaar hierin nog ervaring op moeten doen. Volledigheidshalve meld ik dat de RCE, als uitvoeringsdienst van een belanghebbend departement, zijnde OCW, verwacht voorafgaand aan een besluit over het concept voorkeursalternatief (VKA) en ontwerp projectbesluit in kennis gesteld te worden. Om indien nodig advies te geven en interdepartementaal afstemming te hebben over de uitkomsten van onderzoeken en de voorgenomen besluiten.

Met vriendelijke groet,
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

